

10.4.1997.
Kari Uotila
Muuritutkimus ky
21620 Kuusisto
02-2557278
02-2557248 (F)

KAIVAUSKERTOMUS

KUUSISTON LINNAN I ESIPIHAN KAIVAUKSET VUONNA 1993.

ALUE 9303

Vuoden 1993 muuritutkimuksissa avattiin mm. Päälinnan eteläisen julkisivun pääsisäänkäynnin edustalle kapea kaivausalue. Kaivaukset käynnistettiin, koska rakennusarkeologisissa tutkimuksissa oli havaittu tiilirakenteiden ulottuvan selvästi nykyisen maan pinnan alle. I esilinnan pihan osalta oli pitkään oletettu, että maan pinta noudattelisi keskiaikaista tasoa, mutta tämän tason alle ulottuvat tiilirakenteet vaativat jatkotutkimuksia. Niinpä heinä-elokuussa 1993 kaivettiin pääsisäänkäynnin edustalla ja sen itäpuolella kapea koekaivanto, joka ulottui osittain koskemattomaan hiekkaan saakka.

Kaivausten johtajana oli FL Kari Uotila ja piirtäjinä Leena Venhe ja Arja Peura ja kaivajana Susanna Kärki. Alueen pintamaa ja sen alla ollut paksu savikerros poistettiin kaivinkoneella ja sen jälkeen kaivettiin kaikki kulttuurikerrokset luonnollisina kerroksina. Kaikki maa-aines seulottiin 8 mm:n kuivaseulalla ja kaikki löytömateriaali otettiin talteen ja se on luetteloitu (KM 94030:247-423). Kaivauksilla kaikki tasot ja profiilit piirrettiin (kartat MV:n arkistossa) ja valokuvattiin mv- ja diafilmeille (MV:n arkistossa). Kaivauksilla oli käytössä 1 x 1 metrin ruudukko, jossa nollapiste oli kaivausalueen eteläosassa. Siitä x suureni kohti pohjoista ja y kohti itää. Kaivausten korkeuspisteenä oli B-tornin länsimuurissa oleva korkeuspiste, joka siirrettiin kaivausalueen viereen. Niinpä mitatut korkeudet noudattivat 1980-90 -luvulla käytössä olleita kaivausten korkeuksia, mutta muurien dokumentointiin käytetty korkeus poikkesi niistä jonkin verran.

Kaivaustilanteessa pitkä ja muurien muotoja noudatteleva kaivausalue jakaantui kolmeen eri

osaan, joista A on suoraan porttiaukon edustalla ollut alue, B on tiilisen tukirakenteen eteläpuolella oleva alue ja C on tukirakenteen itäpuolella oleva alue. Näiden kaivaus eteni niin, että työt aloitettiin A ja B yhtä aikaa ja myöhemmin alue laajennettiin myös C:n.

A-alue (x=1-5,y=-2-1)

Suoraan pääsisäänkäynnin edustalla olevan alueen pintamaa oli lähinnä hiekkaa ja pieniä irtokiviä ja matalaa ruohokasvillisuutta. Alueen länsiosa oli kaivettu jo 1980-luvun lopulla löydettyä kivitasoa myöten, joka oli sitten peitetty samalla maalla. Tämä kertaalleen kaivettu maa poistettiin lapioilla ja esiin saatiin jo 1980-luvulla dokumentoitu kiviladelmä. Sen osalta voitiin todeta, että ainakin kahdessa kivessä oli modernin työstön jälkiä ja niinpä vaikuttaa siltä, että ladelmä liittyy linnan korjaustöihin - ei linnan keskiaikaan.

Kerrokset 1 ja 2.

Kerroksena 1. kaivettiin pintamaana ollut multamaakerros, jonka paksuus oli 2-3 cm ja se oli korkeudella +6.10-6.30 mpy. Kerros nousi loivasti kohti pohjoista eli päälinnan sisäänkäyntiä.

Multamaan alla oli kerroksena 2. kaivettu savensekainen hiekkakerros, jossa oli puhtaamman saven alueita. Kerroksen pinta oli noin korkeudella +6.05-6.25 ja kerroksen paksuus oli 5-20 cm ja pohja oli vaihtelevasti korkeudella 6.00-6.05. Savisen hiekkamaan alta tuli esiin suurehko luonnonkiviä ja niiden välissä nokea ja kellertävää hienoa hiekkaa ja vaaleaa saven sekaista hiekkaa (kartta 202. 2. 0513.).

Savimaan alta paljastui pohjoisosasta yksittäisiä kiviä, itäosasta selvempi kivilatomus, joista osa liittyi muurirakenteisiin. Eteläosassa tuli esiin laaja kiviladelmä, jossa kivien välissä ja pinnoissa oli runsaasti laastia. Kiviladelmä ei tällä tasolla eikä alempanakaan muodostanut mitään selvää rakennetta vaan kyseessä oli selvä purettu ja levitetty rakenne, jossa erilainen maa-aines vaihteli kivien välissä.

Kerros 3.

Kerroksena 3 kaivettiin kerroksen 2 alta saven sekainen hiekkakerros, jossa oli joukossa tiilimurskaa ja pieniä kiviä. Kerroksen pinta oli vaihtelevasti korkeudella +6.00-+6.10 ja kerroksen paksuus oli 10-20 cm. Kerroksen pohja oli korkeudella +5.85-5.90. Kerroksen pohjalla oli runsaasti suurehkoja kiviä ja aivan pohjoisosassa seinän edustalla oli lahonnut lauta ja sen pohjoispuolella kaikkiaan kymmenkunta tiiltä. Niiden välissä oli hiukan laastia, mutta rakenteen funktio jäi epäselväksi.

Puun ja tiilirakenteen vierellä oli 1-2 cm:n paksuinen hiilikerros (nuo 7) (noin +575) ja sen alla laajemmin koko rakenteen alueella oli hiekkakerros nuo 8. (jossa oli joukossa hiiltyneen puun paloja) korkeudella +5.70-5.75.

A-alueen kaivaus pohjoisosassa lopetettiin tason 1b, jossa oli poistettu kolme ylintä kerrosta. Oli selvää, että kyseessä ei ollut pohja, mutta laajaa kaivausaluetta pyrittiin tällä tavoin hiukan rajoittamaan. Jatkossa A-alueen kaivaus keskittyi ruutuihin x=1-2, y=-1-2, jossa kaivettiin tasoittain.

Eteläosassa maakerros ei ulottunut aivan eteläprofiiliin saakka vaan siellä jatkui epämääräinen kivilatomus, jota purettiin kerroksittain. Kivien välissä saven sekainen hiekkakerros (nuo 18) korkeudella noin +5.70-5.85, jonka paksuus oli noin 30-50 cm. Maa-aines vaihtui vähitellen multaiseksi, niin että tason 2 kivilatomuksen alla oli selvä multamaakerros nuo 29 korkeudelta +5.30-5.20 lähtien. Maa-aines muuttui kivien välissä savisemmaksi ja noin korkeudelta +5.20 lähtien kaivettiin kivien välistä savikerrosta nuo 40. Kerros rajautui noin korkeudella +4.70-4.90 saviseen multamaahan (nuo 49), jota oli paikoin hyvin tiiviin kivilatomuksen välissä. Korkeudella +4.63-4.67 maa-aines muuttui tummaksi savimaaksi, joka ulottui korkeudelle +4.33. Sen alta alkoi harmahtava hieta, joka tulkittiin alkuperäiseksi maa-ainekseksi.

A-alueen yhteenveto

Alueen ylimmät kerrokset (kerrokset 1-3) ovat todennäköisesti syntyneet tai ainakin pahoin sekoittuneet linnan korjaustöiden aikana. Alueen tärkein rakennusjäännös on alueen eteläosas-

sa oleva hyvin epämääräinen kiviladelmä, jossa maakerrokset ja kivet vaihtelivat. Vasta aivan alimmissa kerroksissa kivilatomus alkoi erottua selvemmin omaksi rakenteeksi, joten on mahdollista, että kyseessä on jokin kivirakenne, jonka yläosa on pahoin rikkoutunut tai tuhottu myöhemmissä rakennustöissä.

B-alue (X=1-2,y=2-5)

Kerrokset 4 ja 4b.

Alueella B oli 2-5 cm:n humuskerroksen alla paksu täyttösavi, jonka pinta oli korkeudella +5.60-6.00 ja kerroksen paksuus oli 30-60 cm ja saven pohja oli korkeudella +5.50-5.54. Kerroksena 4 kaivettu savi poistettiin yläosaltaan kaivinkoneella ja alaosa lapioilla. Oli selvää, että savi liittyi linnan korjaustöihin, joilla maan pintaa muurien edustalla on jossakin vaiheessa täytetty. Savi ei pinnallisten havaintojen perusteella kata koko I esilinnan pihaa vaan sitä on sijoitettu lähelle päälinnan muureja.

Kerroksena 4b kaivettiin ohut sekoittunut hiekkakerros alueen itäosasta. Sama hiekkakerros ulottui myös myöhemmin käsiteltävään C-osaan, kuten myös päällä ollut täyttösavi.

Hiekan pinta oli noin korkeudella +5.60-5.40 ja kerroksen paksuus oli alueen länsiosassa noin 1-2 cm ja itäosassa noin 5 cm ja kerroksen pohja oli korkeudella 5.35-5.55. Hiekkakerros painui selvästi kohti etelää niin, että pohjoisseinän juurella hiekkakerroksen pohja oli noin korkeudella 5.65 ja aivan kaivannon eteläprofiilissa noin korkeudella 5.37 eli kerros laskeutuu 1.5 metrin matkalla noin 30 cm. Tämä kerrosten painuminen kohti etelää oli hyvin tyypillinen piirre myös alemmille kerroksille.

Taso 1.(kartta 202.2.0547)

Tasossa 1. täyttösaven ja -hiekan alla oli etelää kohti laskeva tiilimurskan ja laastin sekainen multamaakerros, joka kaivettiin kerroksena 5. Kerroksen pinta vaihteli korkeudella 5.65-5.31 niin, että kerros oli ylimmillään aivan pohjoisessa olevan muurin juurella ja alimpana alueen kaakkoisosassa. Kerroksen paksuus oli keskimäärin noin 10-15 cm. Tasossa 1. kerroksesta

tuli esiin muutama irtokivi (länsiosasta), mutta ei mitään rakenteeseen viittaavaa.

Kerros numero 5 rajoittui hiekkaisempaan multamaakerrokseen (nro 6), jonka pinta oli korkeudella 5.55-5.20 ja kerros painui muiden tavoin kohti etelää ja kaakkoa. Kerroksen paksuus oli 2-6 cm. (kartta 202.2.0549). Kerros numero 6 ei kattanut koko aluetta vaan itäosassa tuli esiin alempi hiekkakerros numero 9. Pohjoisessa olevan tiilirakenteen edustalla oli kapea saven ja hiilen sekainen maakerros, joka oli selvästi sekoittunut maakerros. Lännessä alue A rajalla ruuduissa $x=1-2, y=2$ oli laastin sekainen hiekkamaa, jossa oli muutamia irtokiviä. Kerros erottui selvästi alueen muusta kerrosrakenteesta ja liittyi selvästi A-alueen sekoittuneeseen kiviladelman.

Taso 2. (kartta 202.2.0542)

Kerrosten 5. ja 6. alla oli suhteellisen yhtenäinen hiekkakerros (nro 9.), jossa oli joukossa paikoin runsaasti hiiltä. Hiekkakerroksen pinta oli korkeudella 5.50-5.15 niin että korkeimmillaan hiekka oli ruuduissa $x=1-2, y=4$ ja pohjoisessa olevan tiilirakenteen edustalla ja matalimmillaan eteläosassa ja kaakkoiskulmassa. Kerroksen paksuus oli noin 5-15 niin että paksuimmillaan kerros oli ruuduissa $x=1-2, y=4$, jossa kerros oli noussut ympäristöä korkeammalle.

Hiekkakerroksen ja pohjoisessa olevan tiilirakenteen välissä oli kapea sekoitekerros, jossa maa-aines oli savista multamaata.

Taso 3. (kartta 202.2.0543.)

Hiekkakerroksen alapuolella maakerrokset jakaantuivat kahtia niin, että länsiosassa (ruuduissa $x=1-2, y=2-3$) oli saven sekainen nokimaakerros korkeudella 5.15-5.35 niin että kerros painui kohti etelää. Kerroksen paksuus oli noin 8-10 cm.

Itäosassa ($x=1-2, y=3-5$) hiekan alla oli tiilimurskan sekainen multamaakerros (nro 10), jossa oli joukossa myös pieniä kiviä ja laastia. Kerroksen pinta oli itäosassa korkeudella 5.02-5.40 ja kerros painui kohti etelää ja kaakkoa. Kerros jatkui länsiosassa kerroksen alle numero 11 alle korkeudella 5.20-5.25. Kerros kattoi koko B-alueen. Kerroksen paksuus oli 10-30 cm ja kerrok-

sen joukossa oli paikoin irtokiviä.

Tasossa 3. jatkui länsiosassa selvästi sekoittunut maa-aines, jossa oli multaa, pintaturvetta ja laastia. On selvää, että kerros ei kuulunut muuhun alueeseen vaan liittyi A-alueen sekoittuneeseen rakenteeseen. Tason pohjoisosassa tiilirakenteen edustalla oli selvä sekoittunut tiilimurskan sekainen multamaa, joka erotti rakenteen varsinaisista maakerroksista.

Taso 4 (kartta 202.2.0544)

Tasossa 4. kerroksen 10. alla oli länsiosassa laastin ja tiilimurskan sekainen hiekkakerros numero 12 korkeudelta 5.08-4.78. Kerros painui aikaisempien kerrosten tavoin kohti etelää. Kerroksen paksuus on noin 15 cm. Keskellä A-aluetta oli hieno puhtaampi hiekkakerros numero 13 korkeudella 5.10-4.81, joten kerros painui kohti etelää.

Aivan alueen itäosasta ruuduista x01-2, y=5 tuli esiin kaksi eteläpohjoinen suuntaista pahoin lahonnutta lautaa, joiden ympäristö oli lähes pelkästään laastia (nro 19). Laudat ulottuivat alueen pohjoisprofiiliin ja sieltä C-alueelle.

Taso 5 (nro 633)

Tasossa 5. hiekkakerroksen numero 12 alla on alueen länsiosassa tumma humuksen sekainen multamaakerros numero 14, jonka pinta on korkeudella 4.89-4.71 ja kerros painuu kohti etelää. Kerroksen lounaiskulmalla ruudussa x=1,y=2 on suurikokoinen hiekkakivinen myllynkivi, jonka esiin kaivaminen rikkoi osittain alueen eteläprofiilin. Myllynkiven päällä olevat maakerrokset ovat aivan yhtenäisiä, joka viittaa siihen, että kivi on joutunut paikalle jo keskiajan kuluessa. Kerroksen 14 alla oli ohut nokikerros numero 15. noin korkeudella 4.60. Hiilikerroksen alla oli länsiosassa tiilimurskan sekainen multamaakerros numero 16, jonka korkeus on 470-480 ja kerroksen paksuus on noin 5 cm. Tiilimurskan osuus kerroksessa oli erittäin suuri ja voi viitata lähimuurien tiilirakenteiden rakentamiseen.

Tasossa 5. keskiosassa (x=1-2,y=4) jatkui kerroksen hiekkakerros numero 13, jossa oli hiekan joukossa jonkin verran hiiltä. Aivan alueen itäosassa oli aikaisempaa tasoa laajempaa esillä

laastikerros numero 19 ja siihen liittyvät lahonneet puut.

Taso 6. (kartta 202.2.0550)

Tasossa 6. jo aikaisemmissa kerroksissa esillä ollut laastikerros numero 19. ja siihen liittyvät lahonneet etelä-pohjoinen -suuntaiset kaksi puuta. Tasossa 6. laastikerros on korkeudella 5.12-4.69 ja kerros painui kohti etelää. Sen paksuus on lähellä muuria noin 15 cm ja eteläprofiilissa noin 5-10 cm. Kerros ulottuu lähes koko alueelle, vaikkakin luonaisosassa kerros on osittain rikkoutunut myllynkiven ympäristössä. Laastikerros ulottuu paikoin kiinni pohjoisprofiilissa olevaan tiili- ja kivirakenteeseen, vaikkakin paikoin kerroksen ja seinän välissä on tiilimurskaa. Voi kuitenkin ajatella, että laastikerros kuvastaa ainakin jotakin vaihetta lähimuurien rakentamisessa.

Tasossa 6. alueen länsiosassa on laastikerroksen numero 19. alla koko kaivausalueen kattava multamaakerros (nro 20), jossa on maan joukossa tiilimurskaa, hiekkaa ja hiiltä. Kerroksen pinta on korkeudella 4.84-4.57, joten se laskee selvästi kohti etelää aikaisempien kerrosten tavoin. Kerroksen paksuus on länsiosassa noin 5-10 cm ja keskiosassa noin 20-25 ja itäosassa 15-20 cm.

Alueen keskiosassa ja itäosassa on kerroksen numero 20 alla ohut hiekkainen multamaakerros numero 22 korkeudella 4.88-4.60, joten kerros painuu kohti etelää. Kerroksen paksuus on alueen keskiosassa vain 2-3 cm ja kerros levenee kohti itää niin että sen paksuus on kaakkoiskulmalla noin 15-20 cm.

Alueen länsiosassa on kerroksen 20 alla multamaakerros numero 21, jossa on maa-aineksen joukossa laastia ja tiilimurskaa. Kerroksen korkeus on noin 4.80-4.70 ja paksuus noin 2-5 cm. Kerroksen numero 21 alla ja osittain suoraan kerroksen 20 alla on tumma multamaakerros numero 23, jossa on kerroksen pohjalla kapea laastikerros (0.5 cm). Kerroksen numero 23 pinta on korkeudella 4.81-4.52, joten kerros painui kohti etelää.

Taso 7. (kartta 202.2.0541.)

Tasossa 7. oli alueen länsiosassa maatuneen puun sekainen multamaakerros (nro 24), jossa oli joukossa savea ja hiekkaa. Lahonnut puuaines ei muodostanut mitään selvää rakennetta, vaan kyseessä saattoi olla puujäte- tai kaarnakerros. Kerroksen 24 pinta oli korkeudella 4.77-4.45 ja kerroksen paksuus oli 10-20 cm. Maakerros ulottui kiinni pohjoisprofiilissa olevaan kiviseinään.

Tason keskiosassa oli kaksi suurta luonnonkiveä ja niiden ympärillä vajaa kymmenen pienempää kiveä. Selvää rakennetta kivet eivät muodostaneet, mutta niiden ja pohjoisen kivimuurin välissä oli muuta maa-ainesta hiekkaisempi kerros, jossa runsaasti laastia ja tiilimurskaa.

Alueen itäosassa oli tumma multamaakerros numero 28, joka oli stratigrafisesti samaa kerrosta länsiosan kerroksen numero 24 kanssa. Kerroksen 28 pinta oli korkeudella 4.67-4.48 ja se laski aikaisempien kerrosten tavoin kohti etelää. Kerroksessa oli vähän puujätettä ja jonkin verran lähes valkoista laastia. Ruudun $x=1$, $y=4$ keskiosassa oli neljän kiven rykelmä, joiden ympärillä oli erittäin paljon hiiltä. Samoin ruudussa $x=1$, $y=4$ oli kahden edellä mainitun kiviladelman välissä selvä savitiivistekeskittymä.

Tason 7. alapuolella oli luoteisosassa kerroksen numero 24 alla savikerros numero 25, joka oli korkeudella 4.70-4.47 (kerros painui kohti kaakkoa) ja jonka paksuus oli noin 3-8 cm. Savikerroksen alla oli mullan sekainen laasti- ja tiilimurskakerros numero 26, jonka pinta oli korkeudella 4.64-4.40 ja kerros painui kohti kaakkoa. Kerroksen paksuus oli noin 5-12 cm.

Taso 8. (kartta 202.2.0539)

Tasossa 8. oli osittain kerroksen 26 alla oli hieno silttimäinen hiekkakerros numero 27, jonka pinta oli luoteisosassa korkeudella 4.61-4.46 ja kerroksen paksuus oli 1-8 cm. Kerros ulottui koko pohjoisen muurin edustalle niin, että kerroksen pinta oli keski- ja itäosassa korkeudella 4.60-4.49. Kerros oli selvästi kerrostunut muurirakennetta vasten. Silttikerroksesta tuli esiin seinärakenteen hiukan ulospäin ulottuva perustuskiveys, joka oli suhteellisen harva.

Alueen itäosassa oli tasossa 8. saven sekainen multamaakerros numero 28, jossa oli joukos-

sa nokea, hiiltä, laastia ja hiukan tiilimurskaa. Kerros jatkui silttihiekan numero 27 alle ja sen korkeus oli 4.52-4.42, joten kerros painui kohti etelää vain noin 10 cm. Kerroksessa oli muutamia irtokiviä, jotka eivät muodostaneet mitään selvää rakennetta.

Alueen itäosassa oli kapea savikerros numero 34, noin korkeudella 4.40. Sen paksuus oli noin 5-8 cm ja se erotti kahdeksi eri kerrokseksi kerrokset 28 ja alapuolella olevan kerroksen 34.

Alueen alimpana kulttuurikerroksena oli koko alueen kattava humuksen sekainen savikerros, joka oli suoraan luonnollisen hiekkakerroksen päällä. Kerroksen pinta oli korkeudella 4.40-4.20 ja kerroksen paksuus oli länsiosassa noin 15 cm ja keskiosassa noin 30 cm ja itäosassa noin 20 cm. Kerros ulottui myös pohjoisessa olevan muurirakenteen alle ja oli selvästi alueen kivirakenteita vanhempi kulttuurikerros.

Taso 9. (kartta 202.2.0546)

Alueen pohjalla oli erittäin hieno hiekkakerros, joka oli noin korkeudella 4.17-4.04. Hiekan joukossa oli paikoin ruosteisia läikkiä, jotka olivat luonnollisen mineraalipitoisen maa-aineksen liikkeistä johtuvia. Myös luonnollinen maan pinta painui kohti etelää 5-10 cm. Sama maan pinnan kallistuminen oli siis säilynyt myös ylemmissä kerroksissa.

Alueen itäosaan tehtiin 1.0 metrin syvyinen koekuoppa, jonka avulla varmistettiin, ettei selvästi luontaisen rantahiekan alla ollut kulttuurikerroksia.

Ruudun x=1-2,y=1-2 länsiprofiilin suoristus

A ja B alueiden profiilin suoristamisen yhteydessä kaivettiin ruutujen x=1-2,y=1-2 länsiprofiilista joitakin maakerroksia.

Korkeudella 5.50-5.60 ollut laastin sekainen hieno hiekkakerros kaivettiin kerroksena numero 31. Se ulottui korkeudelle 5.30. Sen alla oli profiilin eteläosassa hiekkainen laastikerros, jota kaivettiin kerroksena numero 32 korkeudella 5.10-5.30. Kerros muuttui kovaksi pakkaantuneeksi laastiksi, joka liittyi selvästi A-alueen kiviladelman ja laastikerroksiin.

Koko profiilin kattoi etelää kohti laskeva laastin ja tiilimurskan sekainen multamaakerros korkeudella 5.05-5.50 ja sen paksuus oli noin 20-35 cm. Kerros ulottui suoraan alempana olleen myllynkiven päälle. Kerros kaivettiin numerolla 33.

Kerroksena numero 41 kaivettiin selvä nokimaakerros korkeudelta 5.05-4.80, jonka paksuus oli noin 2-5 cm. Kerros katkesi profiilin perusteella myllynkiveen.

Alempaa profiilista suoristettiin hiekan ja tiilimurskan sekainen multamaakerros numero 36, jonka pinta oli korkeudella 4.90-4.60 ja ulottui myllynkiven alle. Kerroksen paksuus oli noin 10-15 cm, ja kerros painui kohti etelää.

Kerroksena numero 53 kaivettiin nokimaakerros, jonka pinta oli korkeudella 4.50-4.70 ja paksuus noin 5-10 cm. Kerros painui voimakkaasti kohti etelää.

Kerroksena numero 54 kaivettiin alimpana kulttuurikerroksena ollut tumma mullan ja hiekan sekainen maa, jonka pinta oli korkeudella 4.50 ja kerroksen paksuus noin 30 cm. Kerroksen alta alkoi puhdas hiekka.

C-alue (x=2-4,y=5)

Kaivausten loppuvaiheessa aluetta laajennettiin myös päälinnan eteläosan julkisivussa olevan tiilirakenteen itäpuolelle. Tämä johtui siitä, että korjattavan tiilirakenteen tiilet ulottuivat maan pinnan alle. Lisäksi alueelta B todetut rakenteet ulottuivat selvästi pohjoisemmaksi. Alueen pohjoiskulmaan oli tehty 1980-luvulla pieni koekuoppa, jonka täyttöhiekka näkyi ylemmissä kerroksissa alueen luoteisosassa.

Taso 1. (Pinta)

Alueen pintamaa oli noin korkeudella 7.10-6.80, jossa pinnassa oli noin 5-10 cm:n paksuinen humuskerros. Sen alta alkoi selvä täyttösavikerros, joka kaivettiin valvonnan alla kaivinkoneella. Savikerroksen paksuus oli noin 100-130 cm ja saven pohja oli korkeudella 5.60-6.00 niin että pohja nousi kohti pohjoista. Kyseessä oli B-alueen tavoin selvä täyttösavi. Saven alla oli

3-10 cm:n paksuinen sekundaari hiekkakerros, joka painui kohti etelää saven pohjan tavoin.

Taso 2, (kartta 202.2.0545)

Tasossa 2. saven ja hiekan alla oli hiekan sekainen multamaakerros (nro 17), jossa oli runsaasti nokea joukossa. Nokialue oli keskittynyt alueen itäprofiiliin ruuduissa $x=2-3, y=5$. Nokialueen korkeus oli noin 5.75 ja sen alle ulottuvan kerroksen numero 17 korkeus oli aivan pohjoisosassa noin 5.90 ja eteläosassa 5.57, joten kerros painui kohti etelää. Kerroksen paksuus oli noin 5-10 cm.

Taso 3a. (kartta 202.2.0536)

Tasossa 3a. oli kerroksen 17 alta esiin tullut multamaakerros numero 37. Multamaakerros kattoi alueen etelä ja keskiosan, jossa kerroksen korkeus oli noin 5.34-5.20 ja paksuus oli noin 10 cm. Kerroksesta tuli esiin useita tiiliä kokonaisia ja rikkonaisia tiiliä. Selvimmän rakenteen muodostivat ruudun $x=2, y=5$ kaikkiaan viisi vaakasuoraan asetettua normaalia muuraustiiltä. Ladelman pohjoispuolella oli lisäksi muutamia rikkonaisia tiiliä ja itäprofiilissa tiiliä oli kaikkiaan kolmessa kerroksessa, vaikkakin tiilet olivat kallistuneet kohti etelää. Tiilien välissä oli laastia, vaikkakaan varsinaisesta muurauksesta ei voi enää puhua. On kuitenkin mahdollista, että tiilet ovat muodostaneet yhden tiilen levyisen tiilirakenteen.

Alueen pohjois- länsiosassa oli paksu laastikerros (37b), jossa varsinkin pohjoisseinässä oli runsaasti kiviä. Kerroksen pinta oli korkeudella 5.40-5.28.

Alueen luoteiskulmalla oli puhdasta harmahtavaa hiekkaa, joka liittyi 1980-luvun kaivauskuopan täyttämiseen.

Taso 3b (kartta 202.2.0538)

Tason 3a multamaakerros 37 kaivettiin pois ja alta tuli esiin aikaisempaa selvemmin tason eri rakenteet. Kerroksen 37 alla oli ohut tilimurska ja multamaakerros 38 korkeudella noin 5.30 ja sen alla ohut noki- savikerros numero 39 noin korkeudella 5.28. Näiden kerrosten alta kaivettiin

esiin taso 3b.

Luoteisosassa oli harmahtava täyttöhiekkakerros 1980-luvulta, joka kaivettiin kerroksena numero 42. Muu alueen pohjoisosa oli paksun laastin ja kivien peitossa (kerros numero 43) korkeudella 5.35-5.40. Muuratun länsiseinän edustalla oli hienon hiekan ja laastin sekainen kerros numero 47 korkeudella 5.28. Seinän länsiosassa oli lisäksi laastin ja tiilimurskan sekainen multamaakerros numero 45 korkeudella 5.27. Jo tasossa 3a esillä olleiden tiilien ympärillä oli multamaata, jossa oli joukossa hiekkaa, nokea, laastia, tiilimurskaa ja hiilenpaloja. Kerroksen korkeus oli 5.20-5.24. Alueen itäosasta tuli esiin hiiltyneen puun ja palaneen saven kerros numero 46, jossa puun syyt kulkivat lähes etelä-pohjoinen suunnassa. Puiden korkeus oli noin 5.36-5.27. Puiden länsipuolella oli karkean hiekan alue numero 46b, joka oli korkeudella 5.23-5.21.

Taso 4. (kartta 202.2.0537)

Tason 3b kerrokset ulottuivat korkeudelle 5.40-5.05, jossa maan pinta painui kohti etelää. Jo tasossa 3b paikoin esiin tullut lahonnut puuosa, jonka päällä oli lähes koko alueen kattava laastikerros numero 48 korkeudella 5.40-5.05. Kerroksen paksuus oli 5-15 cm. Laastikerroksen välissä oli jo paikoin esillä lähes etelä-pohjoinen suuntaisten lautojen jäänteitä.

Alueen luoteiskulmalla oli aikaisempien kerrosten tavoin karkeaa täyttöhiekkaa 1980-luvun kaivausten jäljiltä. Pohjoisessa laasti rajautui selvästi tummaan savensekaiseen multamaahan, jonka korkeus oli 5.30-5.34.

Taso 5. (kartta 202.2.0540)

Tasossa 5. tuli esiin laastikerroksen 48 alta tuli esiin suurelta osin lahonnut puu - lautataso, jonka säilynyt pinta oli korkeudella 5.34-5.04. Puutaso rajautui lännessä hiekkaiseen multamaahan (nro 50) korkeudella 5.31-5.13 ja pohjoisessa samaiseen hiekkaiseen multamaahan (nro 50) korkeudella 5.33-5.30. On mahdollista, että lautataso on joko rajoittunut pohjoisessa sel-

västi erottuvaan linjaan tai sitten lautataso on rikkoutunut juuri linjaa myöten. Lännessä lähellä muurirakennetta on viitteitä siitä, että laudat ovat alkujaan ulottuneet lähelle muuria, mutta lahonneet tunnistamattomiksi.

Lautatason välissä ja kokonaan alla oli koko alueella hiekkainen multamaakerros numero 50, jonka korkeus oli noin 5.30-5.00. Kerroksen paksuus oli noin 3-8 cm ja kerros kasvoi kohti etelää.

Kerroksen 50 alla oli lähes koko alueen kattava tumma savimaakerros numero 51, jossa on paikoin laastia joukossa. Kerroksen pinta oli alueen keskiosassa noin korkeudella 5.30 ja painui kohti etelää niin, että alueen eteläreunalla kerroksen pinta oli noin korkeudella 4.90. Kerroksen paksuus vaihteli alueella suuresti, sillä pohjoisosassa se oli vain muutaman sentin, mutta eteläosassa noin 60 cm. Kerroksessa oli joukossa selviä savilinssejä. Kerros ulottui paikoin lännessä olevan kivi- ja tiilirakenteen alle.

Taso 6. (kartta 202.2.0555)

Tasossa 6. kerroksen 51 alta tuli esiin karkeahko hiekkakerros, jossa oli vaihtelevan kokoisia kiviä maa-aineksessa. Kerros liittyi profiilien perusteella B-alueen luonnolliseen hiekkakerrokseen, joskin alueella B hiekka oli huomattavasti hienorakeisempaa. Hiekka tulkittiin alueen luonnolliseksi pohjaksi.

Hiekkakerroksen pinta oli pohjoisosassa noin korkeudella 5.20 ja eteläosassa noin 4.20, joten hiekan pinta laskeutui voimakkaasti kohti etelää.

B- ja C-alueiden yhteenveto.

Stratigrafisten havaintojen perusteella alueet B ja C muodostavat suhteellisen yhtenäisen hyvin säilyneen alueen, joka poikkeaa selvästi suoraan pääsisäänkäynnin edessä olevasta A-alueesta.

B ja C alueella oli havaittavissa hyvin yhtenäiset kerrokset ja niiden vaiheet noudattelivat toisiaan.

Alimpana havaittuna kerroksena oli etelää kohti laskeva luontainen hiekkakerros, jonka paksuus oli noin 1.0-1.5 metriä. Sen päälle oli I vaiheessa kerrostunut paikoin hyvinkin paksu tumma humuksen sekainen savimaakerros, joka ulottui selvästi kaikkien muurirakenteiden alle. Tämä viittaa siihen, että alueella on ollut laajaa tai pitkäaikaista ihmistoimintaa ennen linnan kivi- ja tiilimuurien rakentamista.

II vaiheessa on tumman savimaan päälle kertynyt useita multamaakerroksia, joissa on joukossa laastia ja tiilimurskaa. Ne ovat kiinni päälinnan eteläosan rakenteissa ja todennäköisesti se ovat syntyneet muureja vasten.

III vaiheessa on 70-80 cm:n paksuisten kulttuurikerrosten päälle syntynyt laastikerros, joka kattaa lähes kokonaan alueet B ja C. Laastikerroksen alapinnassa on ainoa selvä rakenne, joka on lähes etelä-pohjoinen suuntainen lahonnut lautataso. Lautarakenteen ja laastikerroksen välissä ei ollut mitään havaittavaa kulttuurikerrosta, joka viittaa siihen, että laastikerros on syntynyt suoraan lautatason päälle. On erittäin todennäköistä, että lauta- ja laastitaso liittyvät läheisten muurien rakentamiseen.

IV vaiheessa laastikerroksen päälle on kertynyt erilaisia hiekka - ja multamaakerroksia noin 40-70cm. Kerroksissa on rakennusjätteitä, mutta selviä merkkejä esimerkiksi rakennustöistä ei voi havaita. Samoin selvät kiinteät rakenteet puuttuvat. Ainoastaan C-alueen eteläosassa on kolmen tiilikerran korkuinen ladelma, joka saattaa olla jäännös jostakin tiilirakenteesta, mutta se on kokonaan tuhoutunut. Kaikki maakerrokset painuvat kohti etelää joten alueen alkuperäinen topografia on säilynyt erittäin hyvin myöhemmissäkin vaiheissa.

V vaiheessa noin korkeudella 5.40-6.00 olleet kulttuurikerrokset on peitetty täyttösavella, jonka pinta on korkeudella 6.00-7.00. Savitäyttö on tehty linnan korjaustöiden aikana ja rajoittuu pintahavaintojen perusteella muurien läheisyyteen. On mahdollista, että osa keskiaikaisista maakerroksista on poistettu kaivausalueelta ennen savitäyttöä, mutta siitä ei ole täyttä varmuutta.

Koko kaivausalueelle 9303 oli tyypillistä useimpien normaaliin löytöryhmien puuttuminen (alueen löydöt on luetteloitu KM 94030:247-423). Alueen löydöstä puuttuvat kokonaan

keskiaikaiset rahat, suurelta osin keramiikka ja keskiaikainen lasi ja myös eläinten luut. Ilmeisesti alue pääsisäänkäynnin vieressä on ollut linnan oloissa käyttötarkoitukseltaan poikkeuksellinen.

Kuusistossa 10.4.1997.

FL Kari Uotila